

Sayenin Ardındaki Hakikati Gör/ebil/mek

Beyond the Shadow: Seeing the Truth

EYLÜL BEYZA ECEVİT

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Lisans Öğrencisi

Kırşehir, Türkiye

Ahi Evran University of Kırşehir, Faculty of Divinity, Undergraduate Student

Kırşehir, Türkiye

Türü: Deneme

ORCID 0009-0001-1871-0364

ebecevit@gmail.com

Geliş Tarihi: 1 Şubat 2026 | Yayın Tarihi: 30 Nisan 2026

İnsanlar ikiye ayrılır: Bir gölgenin peşine düşenler ve o gölgenin ardındaki hakikatin peşinden gidenler. Gölgeyi seyreden bakışta kalmış, ardındakinin peşine düşenler görme evresine geçmiştir.

Bakma eylemi, kişinin bir nesneyi, olguyu nasıl gördüğüne dair ipuçları verir. Görme eylemi ise ilk kulaçlarını bakış ile atar. Bu bağlamda bakış yüzeyselken görüş derinliklerde saklıdır. Her görüş, bir okuyuştur aslında... Sorumluluk getirir, farkındalık doğurur.

Bakış, görmenin ilk adımıdır. Nasıl görmek istersen öyle bakarsın!

Kalp, gördüğüne inanır. Göz, görmek istediğine bakar.

Hayat, bir tablo gibidir ve insan kendi hayatının ressamıdır. Ressam tabloyu doğru okumaz, hayata yerli yerinde bakmazsa kendini kocaman bir yanılgı içinde buluverir. Sanmanın sancısı bu yüzden ağır gelir insanı olgularına... Çünkü bakışın eşiğinde kalan birey görmeye erişemez; bir yanılgının içinde çırpınırken hakikati ıskalar. İşte bu noktada görme, yalnız gözün değil, zihnin de faaliyete geçtiği bir idrake dönüşür. Düşünen zihin bakışa yön verir, perde aralanır ve hakikat görülür. Her görüş zihinde yeni bir pencere açar. Her pencere ise yeni ufuklara açılan bir yelken gibidir. Geniş bir açıdan görebilmek, geniş bir ufka ve zengin bir düşünce dünyasına sahip olmakla doğrudan ilgilidir. Doğru bakış ve yerinde okuyuş ise hakikate uzanan farkındalığın kapılarını aralar. Bu farkındalık ise derinleşmeye zemin hazırlar. Böylece bakışın görmeye uzanan yolculuğu kalbe doğru yol alır.

Bakışla algı ve kalp arasında görünmez bir bağ vardır. Yanlış bakarsak yanlış görür ve yanlış gördüğümüz yerde kalbi de yanlış olana meyl ettiririz. Burası düğüm noktası, görüşün seyrini değiştirdiği ince bir bağlamdır. Bakışla başlayan bu küçük adım algıyla şekillenir, etkileşimle beslenir ve kalpte bir yönelim doğurur; ardından dönüşüm gerçekleşir. Atalarımız “Üzüm üzüm baka baka kararır” sözüyle basit bir doğa olayından esinlenip bakışla etkileşim arasındaki bağlantıyı ve o döngüyü gözler önüne sermişlerdir. Bu siretin surete yansıdığı; suretin de sireti yavaş yavaş dönüştürdüğü bir döngüdür.

Hayatı doğru anlamak ve hakikat çerçevesinde sorgulayabilmek için gerçek bir perspektiften bakmamız gerekir. Buradaki püf nokta bakışın içinde saklıdır. Bakış sihirli bir yüzük gibidir. Onu doğru kullanmasını bilmek gerekir. O öyle bir güce sahiptir ki pek çok şeyi değiştirip yön verebilir. İnsanı vezir de eder, esir de eder. “Gözün zinası bakmaktır” hadisi bakışın insanı esir edişine dair kalplere güzel bir dipnot düşer. Nitekim gözler de zina eder. Her söz geçiremediğin yanlış bakış, sana hükmetmeye ant içmiş gibidir.

Şimdi kendimize soralım: Bizler yanılığın içinden mi hayatımızı idame ettiriyoruz yoksa görüşün verdiği farkındalıkla ikame mi ediyoruz? Nasıl bir pencereden bakıyoruz bu hayata? Varlığımızın, var olma gerekçemizin farkında mıyız? Fani dünyadan geçerken bıraktığımız izlerin ve geçiciliğimizin, sayılı nefeslerimizin, akıp giden zamanın, yetişmeye çalışıp yetişemediklerimizin, kazanma hırsının içinde kayboluşumuzun ve ölümü unutuşumuzun... Daha sonra diye ertelediklerimiz heybemizde, sonun başlangıcına doğru koşar adım ilerlediğimizin farkında mıyız? Durup aynaya baksak yıl kaç, yaş kaç, ömrümüzden ne kadar gitmiş, bize ne kalmış? Akıbeti nefse ağır gelen bu iç hesaplaşmanın bir neticeye varması bizi kaçınılmaz olarak hakikate götürür. Tam da bu aşamada insanoğlunun bakışı yüzeyden derine dalmış ve görme eylemi gerçekleşmiş demektir. Çünkü bakış suyun üstündeki yansımaya; görüş ise derinliklerdeki hakikate vakıftır.

Modern çağın insanı hızla sarıp sarmaladığı şu hayatta ötedekine vakıf olabilmek için yavaşlamak gerekiyor. Teknolojinin de beraberinde getirdiği hız ve kolaylık, insanoğlunu görmekten bakmaya doğru yöneltiyor. Bize sunulan bu imkânın hoyratça kullanılması insan zihnini

tembelleştiriyor. Böylece insan, kâinatı okumaktan uzaklaşıyor. Bakış algı ve kalp arasındaki o bağlamdan yola çıkarsak izlediğimiz filmler, diziler, reklamlar; okuduğumuz kitap ve yazılar özetle gözümüzün yönelmediği her şey iç dünyamızı inşa ediyor.

Yesrib'in hicretten sonra Medine olarak isimlendirilmesi de dinin inşa ettiği bir medeniyeti gözler önüne seriyor. Bizi özümüzden uzaklaştıran bu kadar çok etken tarafından kuşatılmışken görüşten uzak bir toplumda ise Yesribler çoğalıyor ne yazık ki. Dünya ziynetlerinin caydırıcılığına kanan insanı, bakış kendine esir ediyor. Bakışın verdiği tutsaklıktan kurtulmak için ilk adım kişinin haz ve hız dünyasında arzularını kontrol altına alması ve özüne uygun prensiplerinin olmasıdır. Nefis terbiyesi bu yolculukta temel taşlardan biridir. Sınırların verdiği özgürlüğü keşfeden insan, huzuru da yakalayacaktır. Kişi yavaşlaşa farkına varacak; akabinde düşünmeye başlayacak ve idrak edecektir. Bu dünya sahnesinin esasında bir oyun ve aldatmacadan ve gerçek hedefe götüren bir basamaktan ibaret oluşunu görebilecektir. Bu basamağın ise kurtuluşla mı yoksa hüsrarla mı sonuçlanacağını en başta bakışı belirleyecektir. İşte bu aşamada önemli olan nokta büyük resmi görebilmek ve o resmi doğru okuyabilmektir. Anlık zevkler uğruna ebedi hayatı heba etmek büyük resmi görememekten kaynaklanır. Dünya ziynetleri, insanoglunun gözünü kamaştırırsa da bu fani süslere aldanmamak hayatın asıl imtihanıdır. Bakış, süslere takıldığı zaman yönünü hakikatten çevirir. Böylece kalp gaflete dalıp hakikati göremeyecek hale gelir. Zira kalbe düşen her zan, her yöneliş ve arayış sadece bir bakışla başlar.

Unutmayın, ancak bakışını “öz’ü gür kılan” (yani özünü diri tutan) ve görüşünü hakikate hasreden insan kendi Yesrib’ini Medine’ye dönüştürebilir.

Medinelerin çoğaldığı nice nesillere şahit olabilmek duasıyla...